

KISGRAFIKA

41. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer.

Kiadja a "Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület".

Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519.

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán (főszerkesztő), dr. Soós Imre.

Grafikai szerkesztő: Vincze László

Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár

Peter Kocak: hidegtű C4/3

T A R T A L O M

Bemutatjuk:

Peter Kocak szlovák grafikus (Soós Imre)

Réti András világa (Lenkey István)

Kisgrafikák az Országpark jubileumára (Soós Imre)

Kiállítási körkép:

Fery Antal állandó tárlata Szerencsen

Raszler Károly a Galéria IX-ben (Vámossy Ferenc)

Három grafikus: Kőhegyi Gyula Sajtos Gyula Ürmös Péter
a Csokonai Művelődési Házban (Soós)

Vásárhelyi Antal grafikus az Erlin Galériában (Király Z.)

SZEMLE - HÍREK - KÖNYVESPOLC

2002/2

B E M U T A T J U K

PETER KOCÁK SZLOVÁK GRAFIKUSMŰVÉSZ

Peter Kocak: hidegtű C4/3

A szlovákiai Presov magyar nevén Eperjes történelmének számtalan mozzanata kapcsolódik a magyar múlthoz, de szlovák barátaink kultúrájának is hagyományos központja ez a szép fekvésű város. Napjainkra a kisgrafika egyik "szent helye" lett Eperjes. Az itt élő Peter Kocak grafikus igényes rézkarcai ugyanis a világ minden tája felé elviszik az alkotó nevét, a város hírnevét.

A művész 1961-ben született Kelet-Szlovákiában. Szakmai tanulmányait 1987-ben fejezte be a pozsonyi Szépművészeti Akadémia szabadgrafikai és illusztratori tanszakán.

Alig 20 éves, amikor 1981-ben első linómetszetű ex librisét elkészíti. Önarcképe szerepel ezen a lapon, amelyet azóta a könyvjegyek igényes sora követ. Sajat maga és családja tagjain kívül idővel a nemzetközi ex libris-élet számos kiválóságának neve szerepel főként C-technikával készült művein. (Ezek tulajdonosai közül elég csak ötletszerűen Chassaing, Pungs, Palmirani, Luc van den Briele, Panenka nevét megemlíteni.) Nemcsak gyűjti a japán és kínai kisgrafikát, hanem számos lapja viseli a Távol-kelet több neves gyűjtőjének nevét is.

A 2000-es esztendővel zárult alkotásjegyzékében mintegy 300 ex libris szerepel, amelyek technikája a linómetszettől a mélynyomás virtuóz változatosságáig terjed. Nem éri be azzal, hogy egyszerű hidegtű-eljárással valósítsa meg gazdag fantáziával elgondolt képi világát. Igen sokszor ugyanazon a lemezen több-féle technikát is alkalmaz, így nem ritka az olyan alkotása, amelyről legalább 3 eljárást tüntet fel az alkotásjegyzék. Néha ezen is tovább lép: az Op. 132. számú lapjának technikai jelzése: C2+C3+C5+C7.

Peter Kocak: hidegtű C4/2

Nagy erénye lapjainak színessége. Gyakori a lemezre vitt két szín, de a három színnel nyomott lapja sem ritka. Könyvjegyein időnként absztrakt képi világ jelenik meg, szívesen alkalmaz kalligráfiát is mondanivalóinak kifejezésére. Ha a realitás foglalkoztatja, keverednek ebben szürrealista elemek is, ahogy ezt a cikkünket kísérő illusztrációk is mutatják.

Munkásságát számos díj odaítélésével ismerte el a szakma. Első díjat nyert az 1994. évi kievi, az 1995. évi losonci, az 1996. évi vilniusi és az ugyanabban az évben megrendezett varsói nemzetközi pályázaton.

Peter Kocak: hidegtű C4/3

Újévi lapjával 1998-ban Szlovákia első díját érdemelte ki. Nemzetközi pályázatokon lapja "mention honorable" elismerést kapott 1993-ban Kievdben, 1995-ben Ostravában és 1996-ban az olaszországi Cueno-ban. 1997-ben érmet nyert Litvániában, ugyanakkor a lengyelországi Lublin város elnökének díját ítélték oda egyik fémmetszetének.

Alkotásaival eddig 37 külföldi kiállítson szerepelt.

Időszerűnek tartjuk, hogy munkásságát a magyar ex libris-barátok tábora is megismerje, lapjai a haza gyűteményekbe is bekerüljenek és magyar tulajdonosnevekkel is gyarapodjék tekintélyes alkotásjegyzéke.

A művész címe: Peter Kocak SL-080 01 Presov, Bajkalska 9., Szlovákia

Soós Imre

RÉTI ANDRÁS VILÁGA

A magyar grafikusok középnemzedékéhez tartozik Réti András. Pályájának meghatározója a Pécsi Tanárképző Főiskolán kialakult grafikai műveltség és szakmai gyakorlat. A legkülönbözőbb technikai megoldásokkal próbálkozva igyekszik tetten érni a mai ember mindennapi problémáit és örömeit, oly módon, hogy sajátos technikai eszközeivel juttatja szóhoz az egyén, az ember és a saját világszemléletét, viláértelmezését. E viláértelmezés összefüggésben van a sámánok csodálatos világával. Minden esetben az alól az égig érő fa alól datálódik, ahol a magyar és a közép-európai pásztor kezdte az eredetmondát és amely alatt folytatta azt a dicsőséges sorozatot, ami a továbbélés mellett a nép, a nemzet fennmaradását, megerősödését és nem utolsósorban a széleskörű hely- és térfoglalást fogja egybe.

A kísérletező, a részletekben elmélyülő, mesélő kedvű Réti András időnként irracionálisan és groteszkül meséli el a történeteket egy-egy ex librisen is. Ábrázolásainak hangneme sokszor meghökkentő, sokszor kétségbeesítően távoli, mégis egy-egy mozzanatában mai, mához szóló. Mához szólását nem csupán hagyományos és modern technikai megoldásai révén hozza közel a nézőhöz, hanem azáltal is, hogy összekapcsolja az évezredek múló idejét a jelennel, s közben egy-egy technikai megoldásával a jövő felé mutatva kíván maradandót alkotni.

Linóleummetszeteinek sajátos törvényszerűségeivel a mindennapok valóságát bontakoztatja ki. E sajátos törvényszerűség a sámán-világ és a bibliai eszmeiség összefüggésében és modern korunk ábrázolástechnikai módszereinek kapcsolatából épül és lesz előremutatóvá.

Rézkarcai és CAD (elektro vagy komputer grafika) technikával készült alkotásai csupán nyomatékossítják, vizuálisan erősítik és még inkább érzékelhetővé teszik korunk, immár a 21. század, és világunk, emberlétünk sokszor nehezen átlátható, megélhető törvényszerűségeit. Korunk és világunk törvényszerűségei a "földön-túli szörnyek" felmutatásával arra a nagyon is valóságos eszmére mutatnak, hogy mi itt nagyon is földiek vagyunk. Komputer (CAD) grafikái a kísérletező művészt mutatják, aki a hagyományos, nemes technikák mellett a modern kor eszközeit is hajlandó önkifejezési eszközként az alkotás céljainak a szolgálatába állítani. Ezzel az eszközzel vonalas és festői hatásokat is elérve, kapcsolódik a múlthoz és jövőhöz egyaránt.

Ex librisein, különböző esztétikai minőségek mellett, a formanyelve is különféle, ez természetesen következik a műfaj sajátosságából, hiszen az ex libris személyre szabott, egyedi kell, hogy legyen.

Lapjai szerteágazó, bonyolult történeteket, izgalmas cselekményeket és nem utolsósorban az álom és a képzelet világát, olykor a valóság feletti, szürrealista dimenziók világát jelenítik meg. Az így keletkezett "görbe tükör" valóságunkat mutatja, a messzibe vesző múlt és a még láthatatlan jövő között. Kifejezési eszközeinek egyik esztétikai minőségét a groteszk és a rút

Réti András linómetszetei, X3

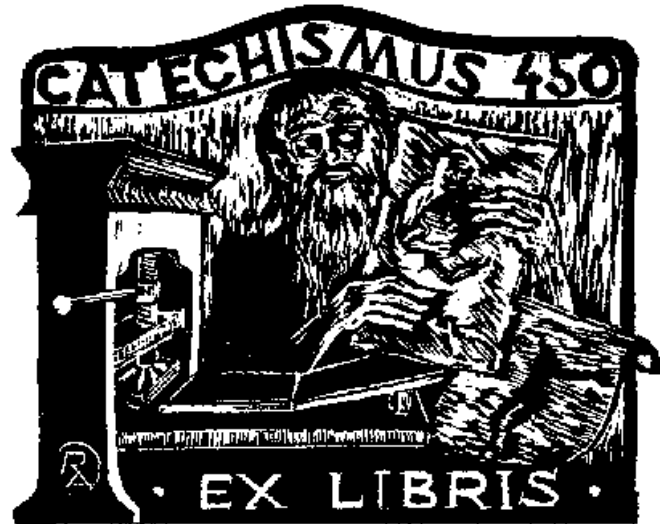

megjelenése jelzi. A múltat képzeletbeli és álomszerű világként kezeli s ebből mutat valamiféle utat a jelenen át a jövő felé. Ex librisei ezért egy nagy történelmi távlatot fognak át oly módon, hogy a mai ember életében keresik az esztétika formáló szerepét és jelentőségét.

Alkotói világa az ember és környezete sokarcúságát, e sokarcúság gazdagságát s ugyanakkor zűrzavarát kelti életre. E sajátos megközelítése világunknak és az embernek egy képzeletbeli utazás, amelyben az átváltozás, a megújulás és a további lehetőségek csodálatos alakulása, formálódása biztosít életteret. Ex librisei korunk tükröi. Bennük van a sok-sok zűrzavar és összevisszaság, az események múlt és jövő érthetlensége, azonban egy olyan grafikai játékoság is, amely szemet gyönyörködtetve tanít és vezet.

Siófokon született 1958-ban. A Pécsi Tanárképző Főiskolán földrajz és rajz szakon diplomázott. Jelenleg Tatán a Vaszary János Általános Iskolában tanít. Tagja a tatai ART6-csoportnak.

1988-tól vesz részt hazai és nemzetközi ex libris kiállításokon: Pozsonyi I. Ex Libris Triennálé 1995; Vilnius 1996, 1997; Budapest Millecentenáriumi ex libris kiállítás 1996; Siauliai, nemzetközi ex libris kiállítás 1998; Pozsonyi II. Ex Libris Triennálé 1998; Barcelona nemzetközi ex libris kiállítás 2000.

Róti András linómetszete, X3

Önálló kiállításai: Neszmély(1995), Baja (1997), Tata (1997,1998, 2000), Tatabánya (1989)

Címe: H-2890 Tata, Agostyáni út 80.

Lenkey István

KISGRAFIKÁK AZ ORSZÁGPARK JUBILEUMÁRA

Kerégyártó László linómetszetei, X3

Budapest születési évének az 1873-as esztendőt tekintjük, ekkor egyesítették ugyanis Pest városát Budával és Óbudával. A századik évfordulót 1973-ban ünnepségek rendezésével és több maradandó épület, intézmény létesítésével tették emlékezetessé.

Az ország 19 megyéje ez alkalomból új kertet ajándékozott Budapestnek. Az Országpark a Kőbánya-

hoz tartozó Népligetben több, mint negyvenezer négyzetméteren valósult meg. A parkban minden megye megfelelő területet kapott, hogy azt a reá jellemző növényekkel, kerti tárgyakkal rendezze be. Csongrád megye három folyóját például a parkban megépített három csobogó, a Veszprém megyei bazalthegyeket e kővel szegélyezett virágágyak jelképezték. Baranya

megye siklósi bányájára hatalmas márvány-obeliszk emlékeztetett.

Napjainkra az Országparkból csak a park maradt meg. A rongálók "alapos" munkát végeztek. Eltűntek a megyéket jelző márványtáblák, leszerelték a szökőkutakat, esztelen falfirkák láthatók az obeliszken, ellopták még az ülőkék, a padok deszkáit is. Csak a természetet nem tudták tönkretenni! Az egykor ültetett nemes fák, ritka cserjék ma is pompáznak. A parkban mostanra eltűntek ugyan a "megyehatárok", a hangulatos terület méltóképpen illeszkedik be a gyönyörű Népligetbe.

A megyék és a főváros közel 30 évvel ezelőtti, ma is "virágzó" együttműködésére új kisgrafikák hívják fel a figyelmet. A 25 lapból álló linómetszet-sorozatot Kerégyártó László készítette, Pesti László és Tarjányi Ferenc felkérése alapján. A két neves kisgrafika-barát,

kertészeti szakember neve helyett csupán névbetűik láthatók a grafikonon, melyek mindegyikén egy-egy megye, vagy az egyesített városrész szerepel. A hazánkban természetgyümölcsök valamelyikének képe is látható a lapokon. Ezeknek csak némelyike jellemző az adott megye termelési viszonyaira, mint pl. a sárgabarack Bács-Kiskun megye, vagy a cseresznye Szolnok megye lapján. Ne keressük tehát az okát annak, hogy miért szerepel pl. sárgadinnye az Óbuda nevet viselő lapon. Örülünk annak, hogy vannak még áldozatos mecénások, jókezü alkotóművészek, akik az Országpark közelgő három évtizedes jubileuma ürügyén újabb szint hoztak be a kisgrafika mostani hétköznapjaiba.

Soós Imre

KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP

FERY ANTAL ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSA SZERENCSEN

Fery Antal, a Szerencsről elszármazott, immár klasszikus fametsző művész ex libriseiből már életében készített állandó kiállítást a szülővárosa, Szerencs, a helyi Rákóczi vár múzeumában. Az elmúlt évtizedek során azonban a kartonlapok előregedtek, az ex librisek megsárgultak, kifakultak. Szükségessé vált egy új, korszerűbb és időtállóbb emlékkiállítás létrehozása. Ennek lelkes megvalósításán fáradozott hosszabb idő óta a művész leánya Bánkiné Fery Vera és a Zempléni Múzeum igazgatója Fazekasné Majoros Judit. Szervező munkájuk során mozgósították az exlibris-gyűjtők népes taborát, akik duplum-példányaikból önzetlen szorgalommal összeadták Fery Antal ex-libriseinek egy igen gazdag gyűjteményét, amelyből dr. Nagy Ádám, a szegedi Móra Ferenc Múzeum tudományos munkatársa állította össze az új, állandó tárlatot. A különféle időrendben és témákban nagyalakú kartonokra paszpartuzott grafikák keretben és üveg alatt, külön teremben várják a következő évtizedek látogatóit, hogy az újabb generációk is megismerhessék a város szülöttének klasszikus értékű életművét, amely a magyar exlibris-művészetnek is egyik csúcspontja.

2002. május 10-én a múzeum igazgatója meleg szavakkal üdvözölte a jelenlévőket, majd átadta a szót az állandó kiállítás megnyitására a Budapestről érkezett Kass János grafikusművésznek és Dr. Soós Imrének. A Kisgrafika Barátok Köre képviselőjében dr. Soós Imre emlékezett meg a mesterről, akivel hosszú évtizedeken át állandó munkakapcsolatban állt, mondhatnánk tréfásan, mint amolyan "személye körüli miniszter", mivel ő fordította a nevére érkező sok-sok külföldi levelet, az ex-libris megrendeléseket és válaszokat. Felidézte mindig derűs kedélyét, nagylelkűségét, kedves humorát és a kellemes találkozásokat a háziasszony, Valika páratlan konyhaművészettel terített asztalánál.

Kass János az ország több részéről érkezett megjelenteknek az állandó emlékkiállítást az alábbi szavakkal adta át:

Fery Antal fametszetei, X2

"Fery Antal, Szerencs szülötte, Szerencs díszpolgára. Életrajzi adatait itt láthatjuk fényképével, s a remek egyvonalas, karakteres portréjával egyetemben.

Jól ismerem őt. A második világháború után egy kiállításon dolgoztunk együtt, amelynek a címe az volt "Arccal a vasút felé". Ekkor 1947-et írtunk. Ott ismertem meg Tónit, ezt az édes embert; édes és angyali humorral megáldott édessége bizonyára a jobb sorsra érdemes szerencsi cukorgyári múltjának és hatásának

köszönhető, de még inkább belső békéjéből sugárzott, egy ma annyira vágyott meleg családi környezetből származó, abban felnőtt, kiegyensúlyozott ember világlátása volt. Mély humanizmusa, hazulról, családjából hozott idealizmusa, hallatlan munkabírása, akaratereje, fiatalon kiemelte kortársai közül.

Az "édes ember". Szerencs fia, szerencsés is, a szerencse birtokosa is, hiszen művészete Szerencsen, e gyönyörű várban, e múzeumban talált végleges otthonra és Szerencsről induló pályáivét e kiállítás zárja le. A játék a Szerencs szóval, a cukorgyárra utaló édes jelzővel kedvemre való volna, de ebben Esterházy az igazán járatos, posztmodernül szeretném én is csürnicavarni Szerencset és a cukrot....

A gyűjtemény értéke valóban felbecsülhetetlen, mert e fába metszett igazgyöngyszemek a huszadik század magyar műveltségének "egyperces novellái" (Örkény után szabadon). Ma már ismeretlen ez az alkotói alázat, aszkétizmus, fegyelem, amivel a mester középkori szerzetesként fába véste mestersége ars poeticáját. Pályatársai, barátai, Varga Mátyás, Márk Tivadar, Amerigo Tot, nagyszerű nevek. Itt kell megemlítenem három másik nevet, akik Fery Antal pályá-

futását ösztönözték, figyelemmel kísérték: dr. Semsey Andor, Galambos Ferenc és dr. Soós Imre.

Az egykori barátok művei értő kezekben vannak, köszönet ezért a múzeum igazgatójának, Fazekasné Majoros Juditnak, köszönet dr. Nagy Ádám tanár úrnak, aki közel egy éves munkával készítette elő a kiállítást. Köszönet Rácz János művész úrnak a kiállítás precíz installálásáért és köszönet a Fery családnak a segítségért. Szerencs fia, a szerencse fia, a város díszpolgára műveivel van jelen itt közöttünk. Csak néhány dologra szeretném felhívni a figyelmüket.

Ha Önök körbenéznek, itt láthatják Fery Antal önarcképeit fába metszve. Gondoljunk Rembrandtra, ifjú korától idős koráig tartó önarcképsorozatára, vagy Picasso önarcképeire. Itt láthatjuk, hogyan lesz történelem az Aldo Moro olasz miniszterelnök számára készített ex librisből. A vár fába metszett képe egyben a múzeum emblémája is, levélpapírján ez szerepel, sőt, ma reggel kézbe véve a Szerencsi Híreket, a címlapon is örömmel láttam viszont a metszetet. Így lesz a művészetből alkalmazott grafika, s a művészi grafikából történelem."

Szerk.

"... VIRÁGA NINC S M Á R, S E M G Y Ü M Ö L C S E ..."

(Radnóti M.)

Raszler Károly kiállítása a Galéria IX-ben

A Magyar Rézkarcolók Egyesülete tisztelettel meghívta a művészet barátait Raszler Károly Kossuth-díjas grafikusként fenti című grafikai kiállításának megnyitójára a Ráday utcai Galéria IX-be. E nem mindennapi eseményre 2002. március 29-én, Nagypénteken került sor, s nem véletlenül. Raszler Károly, aki a Képzőművészeti Egyetem Sokszorosító Grafikai tanszékének volt évtizedeken át kiváló professzora, az utóbbi években nem jelentkezett túl gyakran újabb műveinek a bemutatásával. Nyugdíjba vonulása óta, bizonyára nem véletlenül ismét aktívabb, s most egész sorozat tollrajzát mutatta be kiállításán. A tárlatot igen népes közönség, számos volt tanítvány és művésztárs jelenlétében Vámosy Ferenc Széchenyi díjas egyetemi tanár nyitotta meg. Lírai hangú megnyitó beszédéből idézünk hosszabb részletet.

"Nagypénteken jöttünk össze, hogy e különös ünnepen a halált vagy most inkább a pusztulást -, ezeken a gyönyörű tollrajzokon az elhaló élő anyag sorsát, a növények halálát, a természeti környezet pusztulását, s az ez által keltett veszélyt végiggondoljuk. Rendkívüli érzékenység, elmélyült belső világ kell ahhoz, hogy valakit - egy jelentős művészt -, ez a pusztulás megragadjon s elemezni kezdje, végig kíséje értő figyelmével és részvétellel e bomlási folyamatot, amit nem a természeti környezetbe való visszatérés örök rendje, hanem egy váratlan és pusztító kór, a gesztenyefákat támadó kéregprág okoz.

Tudom, annak a saját környezetnek a pusztulása, amiben gyermekként s majd egy életen át élünk, sokakat megragad, mégis úgy érzem, Raszler Károly művészetében másról, többről van szó.

Nem a kertjét óvó gazda tiszteletreméltó küzdelmének jó néhány állomását akarom most részletezni, ez

Fák. Raszler Károly rézkarca, C3, C5

önmagában a növénykórélettan számtalan védőeszközének elemzéséhez tartozik, hanem azokra az elmélyült tanulmányokra kell felhívnom a figyelmet – több mint száz rajz, egy őszülő mester bensőséges világának "Őszikéi" –, amelyek e romlás figyelemmel kíséréséből, belső fájdalommal is járó rögzítéséből születtek és bennem Baudelaire-re emlékeztetnek! A romlás virágainak Tóth Árpád vagy Szabó Lőrinc csodálatos fordítás-szövegeinek hangját, zenéjét szólaltatja meg.

Etűdök ezek ugyanúgy, mint az elmúlt évtizedek jó néhány sorozata, csak talán mások, belül, lélekben még érettebbek, hiszen e büszke, gyönyörű hatalmas fák sebeinek gondozásából, az ápoló kézbe rögződött mozdulatok lelki újraéléséből fakadnak...

Halálra ítélt fák csak csonkolás, fertőtlenítés hosszabbítja életüket, ha csak, esetleg, a kór elleni immunreakciók majd meg nem mentenek egyeseket. Sajátos küzdelem ez a természet megőrzéséért, ami ennél is szélesebb világot kelt fel. Nem véletlenül vezette az alkotót ismét kedves költőjéhez e nyolc éve tartó küzdelem s a választott sorok valóban minden belső rezdülést elárulnak.

Radnóti Miklós és Tóth Árpád világa jelenik meg a mester grafikáiban is és a szavak sajátos zenéje írja a látvány mellé a fájdalmat:

"madara elhallgatott,

...Virága nincs már -, sem gyümölcse..."

Amíg élet van bennünk, sarjadás, sejtek cserélődése, újra és újrászületés, tenni akarás, amíg kezünkbe vesszük a tollat a kalligráfiához szolgáló finom, puha tollat vagy csak közönséges mását, az író tollat, addig élünk ember módjára, hittel, belső világgal és kifejező formákkal vagy szavakkal, s ha virág nem is születik, de mint egyes rajzokon a pusztuló kővé váló fa sebeinek krátere mellett ott sarjadzik néhány fiatal levél,

sebb, finomabb és üdebb, mint jó néhány virág, hiszen életjel, titok és sarjadás.

"Görcs húzta fák" Radnóti szavaival e képek szenvedő alakjai: "...emlékként őrzik gyermeki korod e régi fák...", mondja a "Háborús napló" s ezt az emléksort idézik fel a vékony, finom vonalú keresztek a képeken, a fák halálának hozzánk szóló szimbolumai. A roncsolódó felületek szűkülnek a rajzokon, a pusztulás tektonikus erői uralkodnak a kráterek, repedések világán, a romlás elmélyülő rétegeit tárják fel az ugyanarról a sebről szóló, egymást hosszabb idővel követő rajzon, a folyamatokat rögzítve az elmúlás hírnökei. "Fa szikla" lesz belőlük, szoborszerű torzó marad csak, amelyek még állékonyak, de egyre fogynak, megrendülnek és apadnak, elváltoznak, ritmikájuk átalakul, míg ki kell őket végül dönteni. E rajzok követik és ábrázolják e pusztulás eurithmiáját.

A gyökerekből azonban új hajtások sarjadnak, amiből a betegeket ki kell emelni, csak a nem fertőzötteket lehet tovább nevelni. Ezek a rajzok ezért az életről és halálról szólnak, s nem csak a gesztenyefákról, hanem az emberi világról is.

1995. VIII. 3: az egyik torzó rajza, bár még néhány levél is él. Egyik oldalát villám, a másikat szélvihar pusztította el, a megmaradt rész már szinte csontváz. Igen, ilyené válunk. De amíg át tudjuk érezni a fák pusztulásának fájdalmát s amíg kevés reményű és sok munkát, áldozatot kívánó küzdelmet vívunk, addig nem mondhatjuk, hogy nincs már virágunk. Ezek a rajzok a legszebb virágok, amit öreg fa hozhat, hiszen sok száz éves életből, életfolyamatból, egy emberi család világából fakadnak.

Az öreg fa méltó virágot hoz. Örök szimbólum az, hogy Nagypéntek, az élet megújulása, legyőzi a halált.

Vámossy Ferenc

HÁROM GRAFIKUS KIÁLLÍTÁSA RÁKOSPALOTÁN

A főváros XV. Kerületében, a Csokonai Művelődési Házban március 20.-án nyílt meg a KBK három művésztagjának közös kiállítása. Ez alkalommal *Kőhegyi Gyula, Sajtos Gyula és Ürmös Péter* grafikusok válogatott alkotásait láthatta három héten át a közönség a Rákospalotán lévő, meghitt hangulatú, igazi "kultúrotthonban" (Mennyivel barátságosabb szó ez, mint a napjainkra elterjedt, nagyon hivatalos ízű művelődési ház kifejezés!)

A tárlatot lapunk főszerkesztője, *Király Zoltán* nyitotta meg, beszéde első mondataiban arra utalva, hogy a három alkotó művein a grafikai műfajok és technikák gazdag változataival ismerkedhet a látogató. Nem tért ki az életpályák ismertetésére, mivel az esemény izléses kiállítású meghívóján ezt mindhárom művész a kiállított alkotások felsorolásával egyidejűleg megtette. Helyette inkább a tárlaton szereplő műveket elemezte.

Kőhegyi Gyulánál kiemelte a művésznak a magyar múlt, a történelmi események iránti érzékenységet, az akkori idők szellemiségének megidézéző képességét. Az Ómagyar Mária-siralom, vagy az ópusztaszeri királyszobrok grafikai megidézése bravúros, színes linómetszeteken történt, de üde színfoltjai voltak a kiállításnak *Kőhegyi* temperával festett, színpompás tájélményei is.

Sajtos Gyula linómetszete, X3

Memento-1956 című lapja a forradalom emlékét idézte a szemtanú-művész lelkesültségével.

Ugyancsak a történelem ihletésében születtek meg *Sajtos Gyula* tusrajzai, linómetszetei, rézkarcai is. Egyik lapján a hármas koporsóban eltemetett hun királyig, Attiláig vezeteti fantáziánkat, egy linómetszetén Szent István székesfehérvári koporsóját szerepelteti.

Nem zárkózik el a közelmúlt és a jelen ábrázolásától sem, elég ennek igazolására a *Csatatér* című tusrajzára, vagy a *Parasztí világ alkonya* című montázsára hivatkozni.

A művésztrió legfiatalabb tagja, *Ürmös Péter*, a legközelebb áll műveiben a mai kor megjelenítéséhez, a jövő megidézéséhez. Tudjuk róla, hogy művésszé válása során színdinamikai és építészeti formatervezési tanulmányokat is folytatott. Ezek eredményét látjuk a Velence, Salzburg, Róma, stb. épületeivel foglalkozó lapjain és szép számban szerepel színes lapjain is. A tudományos fantasztikus irodalom lelkes híveként ezúttal több művén a jövő felé irányítja a közfigyelmet. Így például a *Csillagközi üzenet* című rézkarcán azt az emblémát villantja fel, melyet az emberiség küldött a világűrbe, saját létéről, civilizációjáról. *Schizomeeting* című litográfiasorozata a tudatos és tudat alatti világ összefüggéseire utal.

Király Zoltán megnyitóbeszédét az immár fél évszázados múlttal és hagyományokkal rendelkező KBK jelentőségének kiemelésével fejezte be, ugyanis mindhárom kiállító igen tevékeny, köztiszteletben álló tagja az exlibris-barátok említett egyesületének.

A kiállítás rendezése a három művész között fennálló baráti együttműködést példázza. Másokkal ellentétben nem igyekeztek műveiket egymástól elkülönítve bemutatni. Egy-egy falon békésen megfértek egymás mellett mindhármuk azonos szellemiséget tükröző alkotásai. Egyikük sem igyekezett a másikra licitálni, így tárlatukon kiegyensúlyozott mértéktartás, harmónia uralkodott. Példaként szolgálhatna ez nemcsak művészeti életünkben, hanem a mai közélet egyéb területein is.

Kőhegyi Gyula rézkarca, C2

Ürmös Péter fametszete, X2

"BELSŐ ARCHITEKTURA" - VÁSÁRHELYI ANTAL GRAFIKUS KIÁLLÍTÁSA

Budapesten a Ráday utca 49. szám alatt működő Erlin Galériában nyílt meg 2002. április 25-ikén *Belső architektúra* címmel a művész grafikai kiállítása.

Előjáróban meg kell említenünk, hogy ő a szervezője és vezetője a Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesületének, amely jogutóda az 1921-ben hasonló néven létrejött egyesületnek; s immár három éve működik mai formájában, és másfél éve mai helyén, a Ráday utcában, a hozzá kapcsolódó *Galéria IX*-cel és a sok funkciót betöltő grafikai műhelyekkel. Kiállító helyiségükben rendszeresen mutatkoznak be a hazánkban működő különböző időszakos és állandó jellegű művésztelepek és műhelyek.

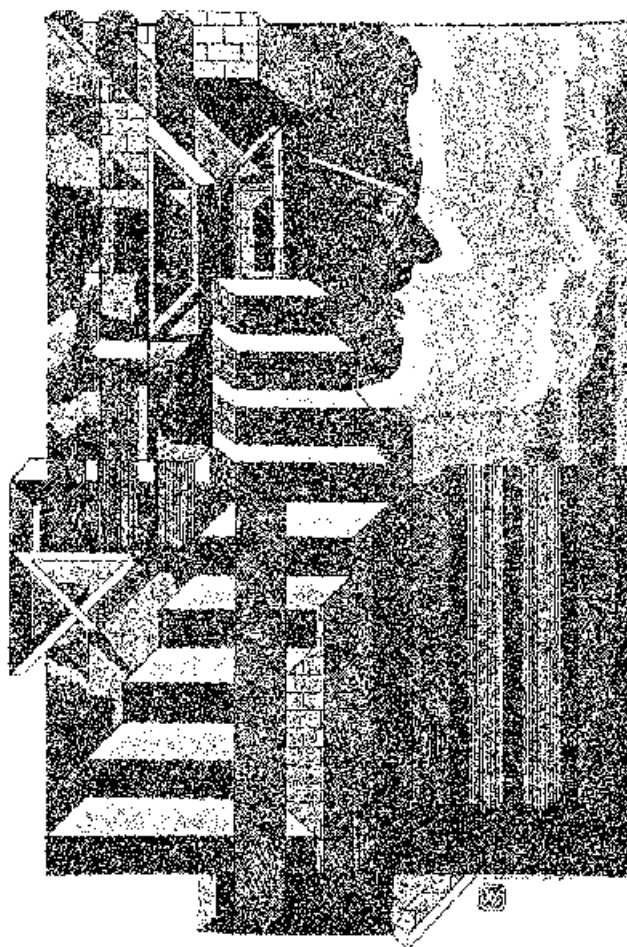
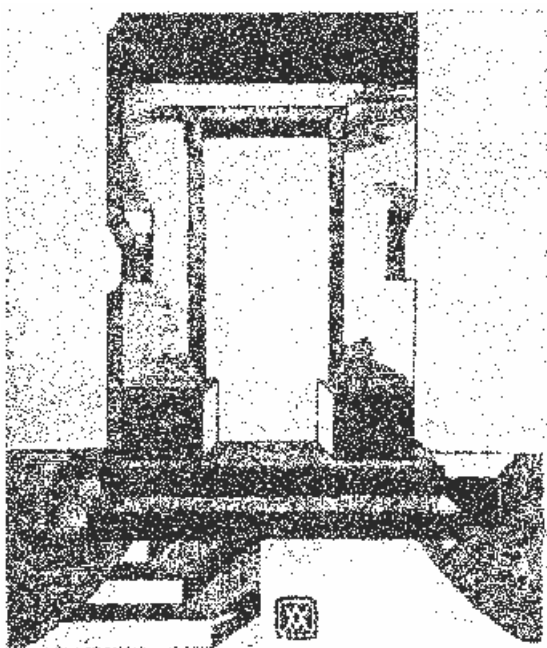
Lehetőség nyílik külföldi társ szervezetek kiállításainak a megrendezésére is és egyéni bemutatkozásokra, többségében a már 90 főt számláló tagság részére, de minden professzionális grafikusművésznek, továbbá a

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete tagjainak. A műhelyek biztosítják a grafikai művek előkészítését és a rézkarcok, rézmetszetek, hidegtűnyomatok, litográfiák, linó- és fametszetek nyomtatását is, tehát a műhelyhasználatot.

Vásárhelyi Antal az erdélyi Szatmárnémetiben született, belsőépítészeti és grafikai tanulmányait 1969-1973 között Bukarestben végezte. 1979-ben telepedett át Budapestre, ahol eleinte szabadfoglalkozású grafikusművészként dolgozott. Majd 1982-1989 között a Fiala Művészek Klubjának volt a vezetője, ahol több száz kiállítást szervezett és rendezett, valamint társ művészeti programok koordinálásával foglalkozott. 1989-től közel tíz éven át Németországban, Nürnbergben élt és alkotott. 1998-tól a hazai művészeti élet aktív résztvevője. Kiállítás-sorozatot szervezett "Homage a M.C. Escher" címmel a képzőművészet e különleges

alkotója tiszteletére, valamint a "Művészet ma I-II-III." sorozatot, amelyek jelentős értékeket mutattak fel a magyarországi grafikai művészet terén. Nagyméretű egy vagy többszínű grafikai is egy külön utat járó művész izgalmas, bonyolultságában is lenyűgöző, szuverén világát tárják elénk. Escher blikkfangos grafikai bravurjainak a XX.-XXI. század fordulóján, az architektúra meghökkentően modern motívumaival válik nem folytatójává, hanem mai újjáteremtőjévé, ultramodern megfogalmazójává a belső architektúrának. A reprezentatív kiállítást *Szepes Hédi* művészettörténész nyitotta meg, a népes érdeklődő közönség és a művészeti élet számos jeles képviselője jelenlétében.

Király Zoltán

Vásárhelyi Antal tusrajzai

ÉRTESÍTÉS

Kérjük azokat az egyesületi tagjainkat, akik a 2002. évre 600,- Ft tagdíjat fizettek, hogy a jelen számmal együtt kapott csekkel szíveskedjenek azt 1.200,- Ft-ra kiegészíteni.

Az éves tagdíj 2002-ben 1.200,- Ft

Összejöveteleinket minden hó első szerdáján, délután 18 órakor tartjuk a Fészek Klubban. Július és augusztus hónapban a nyári szünet miatt nincs összejövetel.

Új tagjaink:

Havasi Tamás grafikus

Kurcsis László grafikus

Matyikó Sebestyén József múzeum-igazgató

Palásthy Lenke

Szabó Béla

Takács Gábor

4300 Nyírbátor, Szentvér u. 9.

9022 Győr, Bisinger sétány 10.

8600 Siófok, Fő u. 254.

Jugoszlávia-2400 Subotica (Szabadka)

Vlad Majakovskag 33.

9153 Öttevény, Fő u. 57.

Románia 3400 Cluj-Napoca (Kolozsvár)

Str. Plopilor Nr. 34.

S Z E M L E

A dániai NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 2002/1. száma az exlibris-élet néhány neves személyiségének nekrológiát közli. Köztük emlékeznek meg a nemrég elhunyt *Várkonyi Károlyról* is. "A nagy grafikusok közé tartozott, - írja a lap - aki a fa- és linómetszetet egyaránt alkalmazta, jellegzetes, könnyen felismerhető magyar stílust teremtve." A 80 évesen elávozott holland *Lou Strik*-ről úgy emlékeznek meg, mint aki kisgrafikáiban tükröt tartott az emberiség elé. A 94 éves korában elhunyt *Helmer Fogedgaard* méltatása során megemlíti a lap, hogy személyében Dánia az ex libris legnagyobb személyiségét veszítette el. 1965 óta szerkesztette lapjukat.

A holland királyi család részére az idők során készült könyvjegyeket mutatja be írásban és képen *Jos van Waterschoot* az EXLIBRISWERELD 2002. évi tavaszi számában. Hírt olvastunk itt arról is, hogy az ország 80.000 darabból álló Jansen-gyűjteménye múzeumba került. A hágai Mermannó Múzeum könyvjegyeinek száma ezzel kb. 330.000 darabra emelkedett. Antikváriumuk tavaszi ajánlatában Román Károly 20 darabos és Tempinszky István egyenként 10 darabos két-két könyvjegy-összeállítását csomagonként 10 gulden ki-kiáltási áron szerepeltetik.

A THE NIPPON EXLIBRIS ASSOCIATION 118. száma beszámol arról, hogy a Taiwan szigetén élő gyűjtők megtartották első találkozójukat. Egyesületük, a Taiwan Bookplate Society, 113 tagot számlál. Számuk az összejevetel nyomán közel száz fővel gyarapodott. A 16 oldalas lapban több mint 40 könyvjegyet képpel is bemutatnak. Szokásuk szerint ezek kivétel nélkül japán művészek alkotásai.

"Az ex libris ismertetése" címmel korábban sorozatot indított az AFCEL, a franciák exlibris-egyesülete. Eddig csak híreket olvashattunk a kiadványról, most végre eljutott hozzánk a 2001. novemberében megjelent 15. füzet, amely *Albert Decaris* (1901-1988) munkásságának ismertetését és alkotásjegyzékét tartalmazza.

A nálunk kevésbé ismert francia grafikus a főiskola elvégzése utáni években elnyerte Róma város grafikai nagydíját. 1926-tól haláláig Párizsban élt. Ezalatt mintegy 200 könyvet illusztrált, 500 bélyeget tervezett. Faliképei számos középületben láthatók. A Becsületrend tisztjének életművében 80 db. rézmetszetű ex libris is szerepel, képüket és leírásukat a tetszetős, 64 oldalas kiadvány tartalmazza. Ennek utolsó lapján az a kisgrafika szerepel, amelyet az alkotó bejelenti a gyűjtőknek e világból az ismeretlenbe történt "elutazását".

A 2000. évi DÁNIAI ORVOSTÖRTÉNETI ÉVKÖNYV közölte *Erik Skovenborg* tanulmányát az Aeskulap-témájú könyvjegyekről, A görög-római mondák szerinti Asclepios Apollónak volt a fia. Őt tekintették az

orvoslás istenének, aki nemcsak gyógyított, hanem értett a halottak feltámasztásához is. Gyakran ábrázolták a botjára csavarodó kígyóval, ez utóbbi szerintük a bölcsesség jelképe volt. Ilyen előzmények után természetes, hogy napjainkban az egykori istent az orvosok szerepeltetik ex libriseiken. Ezeket gyűjtötte össze és mutatja be külön lenyomatként is megjelent tanulmányában a dán szerző. A 37 színes illusztrációt tartalmazó, ízléses kiállítású füzetet háromezer példányban jelentette meg a Dansk Exlibris Selskab, azaz a dán gyűjtők egyesülete. Képei között szerepel az itt bemutatott, magyar vonatkozású könyvjegy, *Oriol M. Divi* katalán pap-művész alkotása is.

Oriol M. Divi
fametszete, X2

A győri MŰHELY című folyóirat először szerepel lapszemlénkben. 2001/5. száma 92 oldal terjedelemben a filozófia időszerű kérdéseivel foglalkozik. Az ízléses külsejű, több illusztrációt tartalmazó lappéldány megformálása *Kurcsics László* érdeme. A neves grafikusművészt ebben az évben már tagjaink között üdvözölhetjük.

A KBK márciusi havi összejevetelén a Fészek Klubban *Szabó Attila* fotóművész ismertetése nyomán megismerkedhettünk szabadgrafikai lapjainak nagyobb válogatásával is. Ugyancsak ő alakítja ki az ottani Nemzeti Színház GYŐRI MŰZSA című folyóiratának impozáns megjelenési formáját is. (Ez utóbbi lap 2001. novemberi számában fényképpel kísért méltatása olvasható). A művész egy helyen így nyilatkozott munkásságáról: "Terveztem díszletet, plakátot, emblémát, csináltam könyvet, folyóiratot, mézeskalácsból szabadság-szobrot". Sokoldalú tehetségére az ex libris barátai is joggal számíthatnak.

Luxemburg gyűjtőinek egyesülete, a Pierre Roberti Kör ebben az esztendőben ünnepelte megalapításának 15. évfordulóját. Elnökük, *István von Habsburg-Lothringen* köszönti a tagságot EX LIBRIS c. lapjuk 2002. februári számában. Cikkéből értesültünk arról is, hogy a kör tekintélyes kiállító-standdal szerepel majd a 2002. évi könyvfesztiválon.

Az alkalmazott grafika művészeinek a Vajdaságban működő egyesülete februárban exlibris-kiállítást rendezett Szabadkán. A tárlatot izléses kiállítású leporelló kísérte, amely szerkesztőbizottságunkhoz is eljutott. Közel 40 könyvjegy képe látható ezen a színpompás kiadványon. Az alkotók között több magyar művész neve is szerepel.

A Londonban megjelent BOOKPLATE INTERNATIONAL 2001/2. száma *Jupatov* orosz grafikus alkotásjegyzékét közli. Az 1911-ben Rigában született művész a mai napig 545 könyvjegyet készített. Az ex libris nő-művészeinek lexikonából ezúttal a J és K betűs neveket közlik. Magyar név nem szerepel ebben az összeállításban. *Kopasz Márta* nevének hiánya a munka alaposágát kérdőjelezi meg.

A szlovéniai OBVESTILA 151. számának magyar vonatkozása, hogy címlapján az Erdélyben élő *Vecserka Zolt* grafikusművész 1973-ban készült fametszetét közli.

A MITTEILUNGEN DER Ö.E.G. 2002. évi márciusi számában *Ottmar Premstaller* portréja kíséretében közlemény jelent meg arról, hogy "a neves gyűjtőt, művészt, író, szerkesztőt, elgondolásokkal rendelkező tanácsadót, szervezőt, kiállításrendező és cserepartnert" az osztrák gyűjtők egyesülete tiszteletbeli elnökévé választotta. *Oskar Kokoschka* négy exlibrisvázlatának képét közli a lap abban a reményben, hogy a neves festő életművéből még további hasonló grafikák kerülnek elő.

A L'EX LIBRIS FRANCAIS 2002/1. száma a közelmúltban lezajlott elnökválasztás ürügyén közölte Franciaország eddigi köztársasági elnökeinek névsorát és működésük időtartamát, Napóleontól napjainkig. A névsorban vastag betűkkel szedték azoknak az elnököknek a nevét, akik nevüket viselő ex librisrel rendelkeztek. Az 1958-ban létrejött 5. köztársaság elnökei közül *De Gaulle*, *Pompidou* és *Mitterrand* nevére készült ilyen kisgrafika, amelyeket képpel és szöveggel ismertetnek, a korábbi öt elnök könyvjegyével együtt.

Ez a lapszám három exlibris-pályázat feltételeit is közli. Fordításukat titkárunk körünk művésztageinak közvetlenül megküldi.

A BOOKMERK 2002/1. számában *Luc van den Briele* mutatja be *Peter Kocak* szlovák művészt 11 illusztráció kíséretében. (Érdekes véletlen, hogy éppen a mostani számunkban közlünk mi is ismertetést az Eperjesen élő alkotóról)

Jan Iperman ezúttal a férfi és nő kapcsolatát megjelenítő könyvjegyeket veszi számba 28 alkotás képének elemzésével. A magyar kisgrafikát *Müller Árpád*, *Kaveczy Zoltán* és *Karancsi Sándor* egy-egy lapja képviseli.

A Szabadkán megjelenő HÉT NAP című lap 2002. február 13-ai számában figyelemre méltó cikk jelent meg a Vajdasági Ex Libris Társaság helybeli kiállításáról,

kortárs művészekből és gyűjtőkből áll. Már több helyen rendeztek tárlatot.

Az ex libris történetének áttekintése után a kiállítás katalógusát ismerteti a cikkíró *Gyermán Tibor*. A kiadványból arról értesül az olvasó, hogy Újvidéken már a XVIII. Században voltak mecénások. A város többnemzetiségű kultúrája hozzájárult az ex libris népszerűsítéséhez is. Az első exlibris-gyűjtő *Bogdan Stanojevic* nevének említése után *Andruskó Károly* következik, aki köztudomásúan a képzőművészet nemzetközi tekintélyű művelője. Az elmondottak alapján egyetértünk a cikk szerzőjével, aki szerint a tárlat már a műfaja miatt is érdekes színfoltja volt Szabadka képzőművészeti kínálatának.

A SZEGEDI SZÉPÍRÁS című havi folyóirat 2001. novemberi számában "A világ leghíresebb minikönyvese" címmel P.Z. írását közölte. A cikk alcíme *Andruskó Károly* fába metszett évtizedei elárulja, hogy a hazánkban is jól ismert, nagy népszerűségnek örvendő művészről lesz szó, aki 1915-ben született Zentán. Közel négyezerre tehető ex libriseinek a száma, festőként megörökítette szülővárosa múltjának eseményeit, a városkép jellegzetes elemeit. Kimagasló eredményeket ért el mintegy 200 minikönyvével is.

*Andruskó Károly
linómetszete, X3*

Közülük a legnagyobb sikert 1974-ben *A kapa* című, száz példányban megjelent 5 x 5 mm-es méretű könyvével aratta. A minikönyvek címének felidézésével a szerző nem csak az azok készítésével járó technikai bravúrta utal, hanem kiemeli *Andruskó Károly* rendíthetetlen magyarságát, értékmentő lokálpatriotizmusát és példaértékű hazaszeretetét is.

A Debrecenben megjelenő SZÉP KERTEK c. folyóirat 2002. évi 20. számának egyik cikke *Tarjányi Ferenc* okl. kertészmérnökről szól. Az Ormos-éremmel kitüntetett, most 80 esztendőszakember élete során számos parkot, kertet épített, emellett részt vett az egyetemi hallgatók gyakorlati képzésében is. Nyugdíjasként ma is tevékenyen védi, ápolja környezetét.

Neve nem ismeretlen az ex libris barátai előtt, ugyanis lapunk több cikke szólt már azokról az alkalmi grafikákról, amelyek közparkjainkat, természeti értékeinket népszerűsítik. Ezek a sorozatok legutóbb *Kerekgyártó László* műtermében készültek. *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc* névbetűivel ellátva hirdetik a két mecénás grafikaszeretetét. Egy idő óta mindketten a KBK tagjai.

H Í R E K

Hajdú-Bihar megye és a debreceni Kölcsey közművelődési intézet több évtizede ápol kulturális kapcsolatokat a japán Toyama tartománnyal, amelynek keretében rangos képzőművészeti rendezvényekre is sor kerül.

A múlt év novemberében az I. nemzetközi toyamai képzőművészeti kiállítás megnyitójára, Hajdú-Bihar megye képviselőjében, a közművelődési intézet osztályvezetője, *Angyal László* vezetésével *Burai István* festőművész, *Szilágyi Imre* és *Tamus István* grafikusművészek, valamint *Király Attila* művészettörténész utazott Japánba. A tárlaton négy ország, Japán, Kína, Korea és Magyarország 30-30 műalkotással vett részt. A magyar művészek részt vettek a kiállítás alkalmával szervezett szimpóziumon is, ahol a fő téma a művészek helyzetének országokénti elemzése volt.

A Ferencvárosi Pincegalériában *Kazinczy Gábor* grafikusművész kiállítása nyílt meg február 21-ikén, ahol az érdeklődők szép válogatást láthattak a művész legújabb grafikai műveiből. A tárlatot népes közönség és a KBK tagságának sok képviselője jelenlétében *Baky Péter* festőművész nyitotta meg.

Cegléden a Toldy Ferenc Kórház-Rendelőintézet igazgatósága rendezte meg március 18-ikán délután a Kisgrafika Barátok Köre művésztárgya, a neves grafikus és festőművész, *Nagy László Lázár* tárlatát. A Kórház tanácstermében *Grafikai epigrammák* címmel megnyílt kiállítás, amint az a címéből is látható, a művész eddig készült 617 opuszából, ex libriseiből és kisgrafikáiból tár mintegy 190 alkotást a nézők elé. A műveket *Dr. Koltói Ádám* mutatta be a nagyszámú közönségnek, melynek keretében fuvolán közreműködtek a ceglédi Erkel Ferenc Zeneiskola tanulói.

*Nagy László Lázár
fametszete, X2*

*Nagy Bandó András - Bálint Ferenc beszélgetés
Fotó: Szökőcs Béla*

Művésztalálkozó Pécsen. Március 19-ikén a Pécsi Barátság Klub és a Művészbartók Egyesületének Pécsi Csoportja szervezésében, a Dédász Rt. éttermében kellemes hangulatú baráti találkozóra került sor.

Andrell Tamás és *Nőt Béla* uraknak, az est házigazdájának volt a vendége *Bálint Ferenc* komlói grafikusművész és az őt kérdező *Nagy Bandó András* humorista. A beszélgetés témája a könyvjegy jelentése, története, elkészítésének folyamata, valamint a tehetséges grafikusművész életútjába való bepillantás volt. Hála Nagy Bandó András felkészültségének, az egyébként rendkívül szerény és általában szűkszavú mesterrel ezúttal alapos és kielégítő válaszokat kaphattak a résztvevők. Közben gyönyörködhetek Bálint Ferenc egyedi, válogatott lapokból álló kortárs-gyűjteményében és az általa készített szép kisgrafikai lapokkal, a különleges dombornyomásokkal kiegészített ex librisekkel is. Köszönet a házigazdájának a jól sikerült találkozóért. (Szökőcs Béla)

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár gyönyörűen felújított központi épületének kiállító termében március 19-ikén rendezték meg *Marcali Kiss József* festő és grafikusművész emlékkiállítását. *Dr. Fodor Péter* a Könyvtár főigazgatója nagy szeretettel emlékezett a művészre, aki egy időben munkatársa is volt a fővárosi könyvtárnak, és meleg szavakkal méltatta nemes művészetét. A tárlat a korábbi évek grafikai sorozataiból *Bohócok*, *Kharon ladikján*, stb. mutatott be részleteket és válogatást festményeiből is, amelyekkel a betegségével is dacoló művész hirdette a hitet és a szépséget.

Április 10-ikén, a Költészet Napja alkalmából a Magyar Mezőgazdasági Múzeum rendezett érdekes és ötletes kiállítást, *Szent vegetáció* címmel, *Olexa József* festő- és grafikusművész színes grafikáiból. A gyönyörű, élethű, színes rajzok zöltségféléket és gyógynövényeket ábrázolnak, gondosan kiválogatott, rájuk vonatkozó 16-19. századi könyvekből vett ízes idézetek

címadó versét *Remenyik Sándor* 1925-ben írta, amely méltó keretbe foglalja azokat az egyszerű növényeket zöldségeket, szerény külsejű, ám annál értékesebb vagy veszedelmesebb gyógyító erejű füveket amelyeknek a képei éppen a költészet napján kerülnek bemutatásra...A kiállítás alap gondolata, a "találd meg az egyszerűben a nagyszerűt", szerencsésen párosult *Olexa József* képzőművész sajátos módon kifinomult ábrázolásmódjával, a szokatlan, meghökkentő ötletek szeretetével. A régi századok gyönyörűségei szépirodalmi és kertészeti írásaiból vett idézetek, a régies, ízes szavak, a pontos jellemzések egy olyan világba varázsolnak bennünket, ahol az ember és a természet kapcsolata még a helyén volt." A megnyitót, és a tárlat anyagából készült izléses könyv bemutatóját *Berta Tibor* szépíró tartotta. A KBK nevében ezúttal is gratulálunk művész-tagtársunknak a sikeres, szépen megrendezett tárlathoz.

Olexa József grafikája

Egyesületünk tagja, *Budai Tibor* grafikusművész kiállítását az Érd Városi Művelődési Központban április 25-ikén M. Nagy Péter újságíró nyitotta meg. A művész eddig mintegy félszáz egyéni és kilencven csoportos kiállításon mutatta be műveit.

A Magyar Rézkarcoló Művészek Egyesülete Ráday utcai galériájában nyílt meg április 27-ikén *Szőcs Géza* grafikusművész kiállítása. Az aktív és termékeny művész eddigi életpályájának különlegessége, hogy miután Nyíregyházán leérettségizett, a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem erdőmérnöki karán szerzett diplomát. Egyetemi éve alatt a *Soltra E. Tamás* szobrász-

művész vezette Soproni Egyetemi Képzőművészeti Kört látogatta, majd *Horváth János* festőművésznél tanult, aki segítette művészpályája elindulását. 1992-től számos hazai és külföldi kiállításon szerepeltek alkotásai, Nyíregyházától Sopronig és Európától Japánon át az Amerikai Egyesült Államokig.

A rendkívül munkaigényes nagyméretű rézkarctól, és annak különféle technikai eljárásaival készült vegyes technikáktól a kisgrafikáig terjed modern hangvételű grafikáinak sokszínűen széles skálája. 1966-tól tagja a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének és több szakmai szövetségnek. 2001-től vezeti a Barcsi Nemzetközi Művésztelep rézkarcc műhelyét. Tagja a KAPOS-ART művészeti egyesületnek és kuratóriumi tagja a győri Grafikai Műhelynek.

Budapesti kiállítását Dr. Pogány Gábor nyitotta meg a Galéria IX-ben.

Gyulai Liviusz grafikusművész kiállítását láthatta a közönség május hónap folyamán a rákospalotai Csokonai Művelődési Házban.

A Magyarországi Németek Háza (Budapest, VI. kerület Lendvai u. 22) rendezésében május 8-án nagyszabású kiállítás nyílt meg *Wort und Bild* címmel *König Róbert* grafikusművész alkotásaiból. A reprezentatív épület igényes belső kiállítású rendezvénytermeiben a művész nagy és közepméretű grafikai sorozatait, *Mozart: Varázsfuvola*, és *Bach Vadászkantáta* című műveinek képi megjelenéseit mutatta be a fametszetein, akvarell, pasztell és olajfestményein. Ismét megcsodálhattuk bravúros fametsző-technikáját, gazdag fantáziával teremtett dinamikus kompozícióit. A tárlatot *Lelkes Mária* és *Frigyesi András* nyitotta meg, *Pócsik Viktor* (fuvola) és *Pagonyi András* (tangóharmonika) zenei közreműködésével, amelyet május 30-ig látogathatott az érdeklődő nagyközönség.

König Róbert fametszete, X2

A Kisgrafika Barátok Köre rendszeres havi összejöveteleinek májusi klubestjét május 8-án a budai várnegyedben működő *Litea* könyvsalon-és teázóban rendezte meg. A helyszínválttatás oka, hogy itt került bemutatásra az év elején a Balassi Kiadó Budapest és a Polis Kiadó Kolozsvar közös kiadásában megjelent, *Deé Nagy Anikó: A marosvásárhelyi Teleki-Bolyai*

tár ex librisei című könyve. A hiánypótló jelentőségű, nagyon szép kiállítású könyvet (amelyet e számunk *Könyvespolc* rovatában részletesen bemutatunk) a Balassi Könyvkiadó kereskedelmi igazgatója, *Orbán György* ajánlotta a megjelentek figyelmébe, akik között nagyobb számban a KBK Egyesület ex-libris és kisgrafika-gyűjtő tagjai foglaltak helyet. Előadása végén felhívta az inkább a bibliofiliát kedvelők, érdeklők figyelmét a Balassi Kiadó egyéb, gyönyörű kiadványaira, például az 1536-ban kiadott, Pesti Mizsér Gábor magyar nyelvű Új Testamentumának facsimile-kiadására, vagy a Czéh Sándor magyaróvári nyomdászkiadó illusztrációinak MINTAKÖNYVE c. hasonló kiadványára, amelyben a nyomda fa-, linó vagy rézmetszetű könyv-díszei, képes illusztrációi láthatók az 1836 és 1875 közötti években.

A Molnár C. Pál Baráti Kör tisztelettel invitálta az érdeklődőket a XI. kerületi Petőfi Sándor Általános Iskola, Gimnázium és Szakközépiskola aulájában május 16-án délután megnyílt kamara-kiállításra. A bemutatott alkotások, a Molnár C. Pál Baráti Körhöz tartozó művészek munkái sokrétű, változatos és színes összeállításban adtak ízelítőt Búza Barna, Csiby Mihály, Krasznai János, Mendlik Lajos, Molnár C. Pál, Németh Nándor, Marosvári György, Tavaszai Noémi, Ürmös Péter, Varga Hanna és két meghívott művész, Kovács Attila és Marosvári Attila sokféle művészeti technikát alkalmazó ábrázoló művészetéről. A tárlatot megrendező Ürmös Péter művész-tanár bevezető sorai után

László Zsuzsa újságíró szerkesztő-riporter tartott beszédet az iskola tanulóinak és énekkarának meghitt közreműködésével.

Molnár C. Pál fametszete, X2

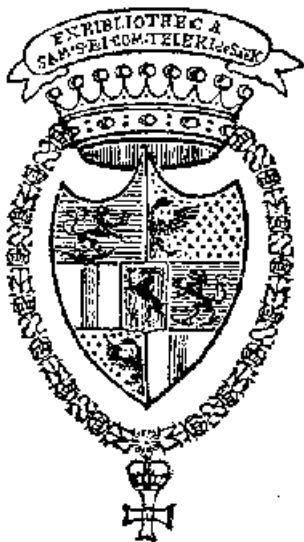
K Ö N Y V E S P O L C

DEÉ NAGY ANIKÓ: A MAROSVÁSÁRHELYI TELEKI-BOLYAI KÖNYVTÁR EX LIBRISEI.
Balassi Kiadó, Budapest Polis Könyvkiadó, Kolozsvár, 2001. p.103 + I-XCVI. III.

A múlt év végén a fent jelzett budapesti és kolozsvári könyvkiadók közös vállalkozásaként látott napvilágot a közelmúlt ex libris irodalmának egyik legszebb, nagy- szerű kiállítású és mind tartalmában, mind illusztrációs anyagában hézagpótló magyar kiadványa. A könyv az erdélyi könyvesház, a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtár (az úgy nevezett Teleki Téka és a Bolyai Kollé- gium könyvtára összevont anyaga) köteteiben található ex libriseket mutatja be. A ma több mint 200 000 kö- tetes gyűjteményben több ezer ex librist hordozó található. *Deé Nagy Anikó* és a Teleki Könyvtár munka- társai sok éves munkával gyűjtötték ki e könyvekből a könyvjegyeket és igyekeztek ezekről a lehető legpon- tosabb katalógust összeállítani. Ennek ellenére, amint a szerző írja: "A régi könyvekben lévő ex librisek sajtó alá rendezése éveket váratott magára. Megfelelő szak- könyvek hiányában különösen a tulajdonosok azonosí- tása okozott nehézséget. Csak a közelmúltban kerül- hetett sor a külföldi könyvtárakban lévő ex libris-kata- lógusok, szakkönyvek helyszíni tanulmányozására. A könyvjegytulajdonosok azonosítását az Országos Szé- chenyi Könyvtár, az MTA Könyvtára, a bázeli Egyetemi Könyvtár és a zürichi Zentralbibliothek szakirodalmá- nak felhasználásával végeztem."

hány csak egy-két példányban fordul elő, míg néme- lyekből több száz, olykor ezer darab is létezik. Talál- hatók olyanok is köztük, amelyek nem kimondottan ex librisnek készültek, de mivel könyvbe ragasztva maradtak fenn, nem kétséges, hogy a könyvjegy funkcióját töltik be, vagyis a tulajdonos megjelölésére szolgálnak. Ilyenek például a kézzel írott vagy nyomtatott, csak szöveget tartalmazó cédulák, pecsétek, bélyegzők, rub- likás klisényomatba írt adatok és nyilvántartási számok, stb. A könyvben bemutatott legrégibb könyvjegy 1568-ból a szatmári Paksi Mihály ajándékozási szöveges ex librise, a legújabb pedig 1972-ben, készült, amely sze- rint Halász József marosvásárhelyi bankigazgató 1200 kötetes könyvtára leánya ajándékaként került a Teleki-Bolyai Könyvtárba.

A könyv három nagy részre oszlik. Az első része *Ex librisek régi könyvekben* címmel a szerző tanulmánya, amelyben közel 50 oldal terjedelemben tudományos alaposággal elemzi mindazt, amit a publikált könyv- jegyekről tudni kell és felderíthető volt. Összefoglalja a könyvjegy történetét, az ex libris-készítés technikáját, a korszakokat és stílusokat, hat nagyobb csoportba osztva bemutatja az ex libris-fajtákat (intézményi, ajándé- kozási, jutalom, foglalkozásra utaló, házastársi stb) majd tíz csoportba sorolja azok gazdag formakincsét

Nagy Sámuel rézmetszete,
Kolozsvár, 1700-as évek vége..

EX LIBRIS
DSIDA JENO.

Debreceni László, klisé 1928,
Kolozsvár.

(pl. címeres, nyomdai, kiadói, témás, arcképes, tájbrázoló, stb. ex librisek) Külön alfejezetként foglalja össze az ex librisek szövegeit, méreteit és a marosvásárhelyi gyűjtemény jellegzetességeit.

A második terjedelmesebb része a könyvnek a *Leíró katalógus*, amelynek több alfejezete ismerteti a bemutatott ex librisek részletes leírása mellett a *tulajdonosokat*, nevük ábécé sorrendjében, (tulajdonosok teljes névvel, lapok csak kezdőbetűkkel, végül az adat nélküliek); a sorszámokkal, amelyek alapján az ábra kikereshető. Külön alfejezet tárgyalja és csoportosítja sorszámaik szerint az ex libris fajtákat (pl. címeres, szimbólumos, kézzel rajzolt, nyomtatott, pecsét-ex

librisek, stb); majd a könyvjegyeken szereplő jelmondatokat, amelyek legnagyobb részt latin vagy német nyelvűek, szintén ábécé sorrendben, a sorszámaikkal.

A könnyű azonosítás és visszakereshetőség érdekében külön részként, az ábrák számsorrendjében is közli a könyvjegyek tulajdonosainak nevét, ezt követően pedig szintén alfabetikus sorrendben az alkotóművészek névsorát, a grafika sorszámaival.

A könyv harmadik, legterjedelmesebb része a képek jegyzéke, ahol 1-től 220-ig sorszámozva láthatók az ex librisek ábrái, vagyis a 220 tulajdonos 236 könyvjegye. A műnyomó papíron kiváló nyomdatechnikával készült reprodukciók végén néhány oldalon a színes könyvjegyek eredeti színeikben láthatók.

Amint a szerző Deé Nagy Anikó tanulmánya végén írja, "a könyv mindenekelőtt a könyvtártörténezszerkedésére tarthat számot, de csöppnyi túlzással azt is mondhatjuk, hogy az ex libris történetében a könyvtártörténet és a művészettörténet ötvöződik. Hiszen a művészettörténezszerkedés sem hagyhatják figyelmen kívül az alkalmazott grafikának ezt az évszázadokon keresztül gyakorolt műfaját. A neves művészek keze alól kikerült néhány lap valódi művészi értékkel bír."

Emellett azonban főleg az exlibris-gyűjtők számára lehet a könyv igazi meglepetés és különleges csemege. Igen gazdag információkat nyújt elsősorban az ex libris történetéről, lehetőséget ad eddig ismeretlen, régi tulajdonjegyek azonosítására, eredetük vagy szerzőik felismerésére. Mindemellett szemet-lelket gyönyörködtető az alkalmazott grafika műfajának, az ex libris grafikáinak képi világa, gazdag tárháza, csodálatos sokrétűsége, amelyet igazi élvezet végignézni a régi címeres, arcképes vagy tájképes ex librisektől a XX. század több külföldi és magyar grafikumművészenek alkotásáig.

KÉPGRAFIKA

(A Magyar Képzőművészeti Egyetem Kiadványa)

KÉPGRAFIKA címmel pompás kiállítású kötetet adott ki a közelmúltban a Képzőművészeti Egyetem. A 120 oldalas, gazdagon illusztrált kiadványban a Képgrafikai Tanszék múltjáról és jelenéről szóló beszámolót *Kocsis Imre* grafikumművész, tanszékvezető egyetemi tanár írta. Angol nyelven is megjelent számvetését a tanszék tanárainak csoportképe, névsora, majd néhány alkotásukról készült képek követik.

A tanszék archív grafikai gyűjteményének történetét *Zsákovics Ferenc* ismerteti. A gyűjtemény nem csak az egykori Főiskolán folyt műhelymunka legszebb eredményeit tartalmazza, hanem nagy számban jelen vannak a 20. század első felének grafikai művészetét reprezentáló remekművek is. Fontos egységet alkotnak itt a Grafikai Osztály kiadványai: a növekedések eredeti alkotásait tartalmazó Évkönyvek, amelyek *Varga Nándor Lajos* szerkesztésében tíz alkalommal jelentek meg 1932 és 1948 között. Ennek a sorozatnak a kötetei voltak az intézmény fennállása alatt kiadott legjelentősebb kiadványok. Örömmel olvastuk a tanulmány lábjegyzetében, hogy e műves sorozatról az első ismertetés egykori elnökünk, *Varga Nándor Lajos* tollából a KISGRAFIKA 1975 és 1976. évi egy-egy számában

(Az emlékezet felfrissítése és új tagjaink ismeretének bővítése érdekében az alábbiakban, időrendben közöljük a KBK eddigi elnökeinek névsorát, mivel többük életpályája az Egyetemhez, illetve elődjéhez kapcsolódik:

- ◆ Dr. Soó Rezső, a botanika világhírű professzora,
- ◆ Varga Mátyás, a Nemzeti Színház díszlettervezője, festő és kerámikus-művész
- ◆ Varga Nándor Lajos, a Főiskola ny. professzora,
- ◆ Fery Antal grafikumművész, a magyar fametszet mestere,
- ◆ König Róbert grafikumművész, a Képzőművészeti Egyetem jelenlegi adjunktusa, a lovas sport kitűnő művelője.)

Az utóbbi 20 évben elkészült legjobb hallgatói munkákból adott válogatás után egy sor fénykép nyújt betekintést az olvasónak a tanszék közelmúltbeli eseményeire, amelyek között az egyes grafikai technikákat bemutató kiállítások, továbbá az Egyetem sikeres külföldi kapcsolatai is említést érdemelnek.

A Nemzeti Kulturális Alapprogram által támogatott, nívós kiadvány megformálása Somorjai Kiss Tibor egyetemi adjunktus érdeme.

Soós Imre

E X L I B R I S - T É K A

XX. SZÁZADELEJI MAGYAR GRAFIKUSMŰVÉSEK

Petry Béla, 1945 előtt.

*Sz. Béres István,
1937.*

Révész Kornél, 1945 előtt.

EX LIBRIS REISINGER JENŐ

R É S U M É

Peter Kocak (1961) artiste graveur slovaque vit à Presov. La liste de ses créations contient environ 300 ations de la héliogravure. Dans l'article premier Imre Soós fait connaître son carrière artistique en mentionnant aussi les plusieurs prix imposants obtenu par le jeune artiste.

András Réti (1958) a acquis son diplôme de professeur à Pécs, à présent il remplit sa fonction dans la ville de Tata (Hongrie). D'après l'auteur *István Lenkey* parmi ses créations figurent des cuivres. Comme artiste expérimentant il pratique aussi la technique de l'ordinateur (CAD).

László Kerékgyártó a créé une série de 25 linogravures en l'honneur du 130ème anniversaire de la "naissance" de Budapest. C'est-à-dire 1873 est la date de l'union de trois villes: Buda, Pest et Vieux Buda.

L'exposition commémorative permanente d'*Antal Fery* fut inaugurée le 10 mai 2002 à Szerencs, ville natale du maître. Nous publions le discours inaugural de l'artiste graveur *János Kass* lauréat du prix Kossuth. C'est *Dr. Ádám Nagy* collaborateur du Musée de Szeged, qui a rangé l'exposition instructive.

Dans le neuvième arrondissement de Budapest la Galerie IX a présenté les dessins à la plume de l'artiste *Károly Raszler*, professeur retraité de l'Université des Beaux-Arts de la métropole. On lit le discours inaugural du professeur *Ferenc Vámosy*, lauréat du prix Széchenyi.

Imre Soós écrit sur l'exposition commune de trois artistes graveurs: *Gyula Köbgyi*, *Gyula Sajtos* et *Péter Ürmös*, qui ont présenté ses créations dans la Maison de la Culture Csokonai, de résidence dans le 15ème arrondissement de la capitale. D'après le discours inaugural de *Zoltán Király* les trois artistes sont membres très actifs du KBK et jouissent de la considération générale.

Sous le titre "architecture intérieure" écrit *Zoltán Király* sur l'exposition d' *Antal Vásárhelyi*. Il a fait ses études à Bucarest et depuis 1979 il vit en Hongrie. (Entetemps il a passé dix années à Nürnberg) Étant un participant très actif de la vie artistique contemporaine il a organisé plusieurs expositions comme la série "Homage à M. C. Escher ." L'artiste a exposé ses gravures de grande dimension.

Rubriques ultérieures: Bibliophilie, Nouvelles , Reveu de presse.